
Notiser

MEDISINSK NYTT

Ikke bevist at amalgam er farlig

Spørsmålet om kvikksølv fra amalgam har negative helseeffekter, har vært diskutert i over hundre år. Nå foreligger resultatene fra de to første randomiserte kontrollerte studiene. De er utført på barn.

I den ene studien ble 534 barn i alderen 6–10 år fra Boston og Maine randomisert til behandling enten med amalgam eller kompositt (hvitt tannfyllingsmateriale) (JAMA 2006; 295: 1775–83). Forskerne undersøkte barna med henblikk på nyrefunksjon og med nevropsykologiske tester, men kunne ikke påvise forskjeller mellom gruppene i løpet av en fem års oppfølging.

I den andre studien ble 507 barn fra Lisboa i alderen 8–10 år også randomisert på samme måte som i den første studien. I løpet av oppfølgingsperioden på sju år ble det heller ikke her påvist forskjeller på nevropsykologiske tester (JAMA 2006; 295: 1784–92).

Steroider hos barn med astma

Kortikosteroider som inhalasjon er anbefalt for barn med astma. I en ny studie forsøkte amerikanske forskere å finne ut om bruk av flutikasoninhalasjon hos 2–3 år gamle barn med høy risiko for astma kan forebygge full utvikling av sykdommen (N Engl J Med 2006; 354: 1985–97).

285 barn ble behandlet med enten flutikason eller placebo daglig i to år, etterfulgt av ett års observasjon uten behandling. Det var signifikant færre barn med symptomer i flutikasongruppen i behandlingsperioden, men ikke etter avsluttet behandling.

Konklusjonen er at flutikason virker mot astmaplager, men har ingen effekt for utviklingen av sykdommen senere i livet.

Røyking og barneleukemi

Resultatene fra en amerikansk kasus-kontroll-undersøkelse tyder på at foreldrenes røyking både før og etter svangerskapet kan påvirke barnets risiko for å utvikle leukemi (Am J Epidemiol 2006; 163: 1091 – 100). Dette gjaldt særlig dersom far røykte før graviditeten inntrådte.

Forfatterne fant en signifikant oddsratio på 3,9 for akutt lymfatisk leukemi dersom faren røykte på dette tidspunktet, og ytterligere økt risiko dersom barnet ble utsatt for passiv røyking senere. Mors røyking hadde derimot ingen effekt på risikoen dersom faren var ikke-røyker.

Andelen industrisponsede studier øker

De fleste kliniske, randomiserte studier som publiseres i tidsskrifter med høy prestisje, er finansiert av kommersielle aktører. Det viser en studie publisert i *BMJ* (2006; 332: 1061 – 4).

Studien omfattet over 1 800 artikler som var publisert i perioden 1994 – 2003 og som inntil 2004 var blitt sitert minst 325 ganger. Forfatterskap og finansiering ble analysert for de 30 mest siterte artiklene for hvert år.

76 % av artiklene hadde minst én akademisk forfatter, og denne andelen var konstant i hele perioden. 60 % av artiklene var offentlig finansiert, mens 36 % var industrifinansiert. Andelen industrifinansierte artikler økte i perioden, og i 2001 var den like høy som andelen av offentlig finansierte artikler.

Flere positive funn med industrisponsede studier

Studier i 1990-årene viste at dersom kliniske undersøkelser var finansiert av kommersielle aktører, økte sannsynligheten for at det ble rapportert positive funn. Nå viser en studie at det fortsatt er slik (*JAMA* 2006; 295: 2270 – 4).

Studien omfattet 324 studier innen hjerte- og karsykdommer publisert i perioden 2000 – 05 i *JAMA*, *Lancet* og *New England Journal of Medicine*.

49 % av 104 studier som var utelukkende finansiert av ikke-kommersielle aktører, viste positive effekter av en ny behandling. Den tilsvarende andelen var 67 % av 137 studier som kun var finansiert av kommersielle aktører. Funnene gikk i samme retning både når det gjaldt nye medikamenter og nye apparater.

Poehlman-saken

I september 2003 fikk redaktøren i *Annals of Internal Medicine* et brev fra University of Vermont i Burlington, USA. Forskeren Eric Poehlman var blitt avslørt i forskningsjuks, og én av artiklene hadde stått på trykk i *Annals of Internal Medicine* i 1995. I mars 2005 annonserte det føderale Office of Research Integrity at Poehlman hadde jukset med ti artikler i ti ulike tidsskrifter.

Redaktør Harold Sox i *Annals of Internal Medicine* oppsummerte nylig denne og andre saker om forskningsjuks (*Ann Intern Med* 2006; 144: 609 – 13). Ikke alle tidsskriftene trakk artiklene tilbake, og selv om *Annals*-artikkelen ble trukket umiddelbart, har andre forskere fortsatt å sitere den.

Bedre kjøring med kaffe og søvn

Å drikke kaffe eller å sove litt reduserer risikoen for farlig kjøring om natten. Det er konklusjonen i en ny studie fra Frankrike (*Ann Intern med* 2006; 144: 785 – 91).

12 unge, friske menn deltok i den dobbeltblindede, randomiserte krysningsstudien. De kjørte 200 km ved fire anledninger: en gang på dagen og tre ganger om natten. Én time før nattkjøringen fikk de en halvtimes søvn, drakk vanlig kaffe eller koffeinfri kaffe (placebo). Kjøreferdighetene ble målt ved antall ganger man krysset midtlinjen på veien.

Andelen som sjeldnest krysset midtlinjen, var 13 % i placebogruppen, 66 % blant dem som hadde sovet en halvtime og 75 % hos dem som hadde drukket vanlig kaffe.

Kaffe beskytter mot cirrhose

Bare et mindretall av dem som misbruker alkohol eller har kronisk hepatitt, utvikler levercirrhose. En rekke faktorer kan påvirke denne risikoen, og nå har forskere i California funnet ut at kaffedrikking er en av dem (*Arch Intern Med* 2006; 166: 1190 – 5).

Over 125 000 personer deltok i en helseundersøkelse i perioden 1978 – 85. 330 utviklet levercirrhose frem til 2001. Det viste seg at kaffedrikking reduserte risikoen for alkoholisk cirrhose og var også forbundet med en lavere prevalens av forhøyede nivåer av transaminaseenzymmer. Det er uklart om det er koffein eller andre bestanddeler i kaffe som har betydning.

Søskenforhold og multippel sklerose

Tidligere studier har antydnet at søskenforhold kan ha betydning for hvorvidt man utvikler multippel sklerose. Sykdommen settes i sammenheng med sen eksponering for infeksjoner – samme teori som man for eksempel har for utvikling av allergier. Derfor

kunne førstefødte, enebarn og de med stor aldersavstand til søsken ha høyere risiko. Men ifølge en stor, epidemiologisk studie fra Danmark spiller dette ingen rolle (Am J Epidemiol 2006; 163: 1112 – 7).

Forfatterne har brukt registerdata fra en kohort på nesten to millioner innbyggere som ble fulgt i 28 millioner personår, hvorav drøyt 1 000 personer utviklet sykdommen.

Publisert: 10. august 2006. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.